

LIBRI

www.libridergi.org

Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi

Journal of Epigraphy, Reviews and Translations

Sayı VII (2021)

H. KAYA-HASDEMİR, *Eskiçağ'da Sivas ve Çevresi (Prehistorik Dönemden Roma Döneminin Sonuna Kadar)*. İstanbul 2020. Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 146 sayfa (Bibliyografya ile birlikte). ISBN: 9786050615180

Hasan Hüseyin AYAN

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VII: Ocak-Aralık 2021) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni H. H. Ayan, "*Eskiçağ'da Sivas ve Çevresi (Prehistorik Dönemden Roma Döneminin Sonuna Kadar)*". Yazar: H. Kaya-Hasdemir, *Libri* VII (2021) 39-40.

Geliş Tarihi: 13.02.2021 | Kabul Tarihi: 23.02.2021

Elektronik Yayın Tarihi: 28.02.2021

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

H. KAYA HASDEMİR, *Eskiçağ'da Sivas ve Çevresi (Prehistorik Dönemden Roma Döneminin Sonuna Kadar)*. İstanbul 2020. Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 146 sayfa (Bibliyografya ile birlikte). ISBN: 9786050615180

Hasan Hüseyin AYAN*

Hülya KAYA HASDEMİR tarafından kaleme alınan bu eser, *Önsöz* (V-VI), *İçindekiler* (VII-VIII), *Kısaltmalar* (IX), *Giriş* (1-2), *Sivas İlinin Coğrafyası* (2-5), *Sivas Tarihi Kaynaklarının Tenkidi* (6-11), *Eskiçağ'da Sivas Yol Güzergâhları* (11-32), *Prehistorik Devirlerde Sivas ve Çevresi* (32-41), *Asur Ticaret Kolonileri Devrinde Sivas ve Çevresi* (41-51), *Hitit Döneminde Sivas ve Çevresi* (51-95), *Demir Çağında Sivas ve Çevresi* (96-107), *Helenistik-Roma Dönemlerinde Sivas ve Çevresi* (108-131), *Kaynakça* (132-146) bölümlerinden oluşmaktadır.

Kitabın *Sivas İlinin Coğrafyası* (2-5) bölümünde şehrin coğrafi olarak konumu, Anadolu'nun hangi coğrafi bölgelerinde topraklarının bulunduğu, temel coğrafi yapı özellikleri, önemli akarsuları ve bu akarsuların yerleşimdeki önemi, topoğrafik yapısı ve bunun yerleşimdeki etkileri, başlıca yükselti dağ ve tepeleri ve bunların özelliklerinden, iklim yapısı ve bunun coğrafyası ve insan yerleşimi açısından önemlerinden bahsedilmiştir.

Sivas Tarihi Kaynaklarının Tenkidi (6-11) ise gerek seyahat gerek arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları, gerek askerî görevler neticesinde bölgede çalışmalar ve ziyaretler yapmış olan farklı dönem ve milletlerden kişilerin kaleme aldığı eserler ve çalışmalar referans alınarak oluşturulmuş olan bölümdür. Burada farklı dönemlerde ve farklı zamanlarda Sivas ilinde bulunmuş olan kişilerin bırakmış oldukları eserlerin ve çalışmaların yazar tarafından tenkidini görüyoruz.

Eskiçağ'da Sivas Yol Güzergâhları (11-32) bölümünde Sivas'ın ve çevresinin coğrafi konumunun jeopolitik bir konuma da dönüştüğü ve önemli yol güzergâhlarının bu bölgeden geçtiği saptamaları incelenmiştir. Sadece tek bir amaç için olan yol güzergâhlarıyla değil; ticaret yolları, kült ve hacı yolları, askerî yol ve güzergâhları olarak üç alt başlıkta bu bölüm incelenmiştir. Bölgenin gerek coğrafi avantajları gerekse doğu ve batı arasında bir köprü niteliğinde bir konumda bulunması bu kullanımın yegâne tetikleyicisi olmuştur. Bu vasfından ötürü de bölgede pek çok uygarlığın eserlerinin günümüze taşındığı bir coğrafyadır.

Prehistorik Devirlerde Sivas ve Çevresi (32-41) Paleolitik ve Mezolitik Çağ, Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ ve Erken Tunç Çağı olarak dört bölümde incelenmiştir. Yazıda önceki dönemlere ait bilgiler ancak dönemi işaret eden ve o dönemlerde kullanılan nesnelere sayesinde belirlenebilmiştir. Henüz yazının bulunmadığı bu periyotlarda, dönemler yüzey araştırmaları ve yapılan kazı çalışmaları sonucu edinilen bilgiler ışığında tasvir edilmiştir. Bölge yaşantıları teolojik, yönetsel, iklimsel değişim sonucu yaşanan olaylar, dış baskıların sonucu oluşan farklılıklar detaylandırılarak bilgi aktarımında bulunulmuştur.

Asur Ticaret Kolonileri Devrinde Sivas ve Çevresi (41-51) Anadolu'da MÖ II. binyıl başlarından

* MA, Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. hhuseyinayan@gmail.com | 0000-0002-1094-6081

itibaren yazının kullanılmasıyla başlayan bu dönemin genel bilgilerini Mezopotamya-Anadolu ticari, iktisadi ve kültürel ilişkilerinin en canlı olduğu dönem olarak da Asurlu tüccarların tuttuğu vesikalıklardan edinildiğine değinmektedir. Günümüz Sivas ili sınırları içerisinde Koloni Dönemi'ne ait iki önemli yerleşim yeri olarak Samuha (Kayalıpınar) ve Tegerama (Gürün) kentlerine de bu bölümde değinilmektedir.

Hitit Döneminde Sivas ve Çevresi (51-95) bölümünde Hititler zamanında bölgenin yerleşimi, konuşlanması, dönemin askerî, ticari ve teolojik açıdan önemli güzergâhlarını barındırması hususlarından bahsedilmektedir. Daha önceki dönemlerde ticari amaçla kullanılan yolların hem benzer hem de askerî ve dinî ritüeller açısından kullanıldığı Hitit döneminde de önemli bağlantı yollarının varlığı ile önemini muhafaza ettiği bu bölümde işlenmiştir. Mevcut yerleşimin ve döneme muhasır yerleşimlerin tespitlerinden de bahsedilmektedir. Sivas ili yerleşkesinde dönemin konumları gereği üç önemli kenti Samuha, Sarissa ve Tegarama taşıdıkları ticari, askerî ve dinî önem sebebiyle bu bölümde işlenmiştir. Altın Yüzük Mühür, Altınyayla Steli, Dövek Heykeli, İkiz Boğalar, Kayalıpınar Steli, Şarkışla Baltası dönemin Hitit sanat eserleri olarak bu bölümde işlenmiştir.

Demir Çağında Sivas ve Çevresi (96-107) MÖ 12. yüzyılın başında Deniz Kavimleri Göçü olarak da bilinen büyük istila hareketi ardından Hitit İmparatorluğu'nun yıkıldığı yeni dönemin oluşumunun ne şekilde olduğu bu bölümde işlenmiştir. İzlenilen yanlış ve ağır yükümlülüğü olan bazı uygulamaların Hititlerin sonunu getirdiği bu bölümde işlenmiştir. Sivas ve Çevresinde Geç Hitit İzleri, Sivas ve Çevresinde Bulunan Geç Hitit Eserleri – Gemerek Steli, Gözecik Kapı Aslanı, Gürün Yazıtı, Havuzköy Kapı Aslanı, Geç Hititler Sonrası Sivas ve Çevresi bu bölümde işlenmiş olan alt başlıklardır. Bu dönemde bölgede Frig ve Med hakimiyetlerinin görüldüğüne de bu bölümde değinilmektedir.

Helenistik-Roma Dönemlerinde Sivas ve Çevresi (108-131) kitabın son bölümü olan bu dönemde yerleşim yerlerinin sayısının artması, bölge üzerinde bulunan hakimiyetlerin değişkenliği, farklı kültür ve siyasi iradelerin bölge üzerinde varlığına değinilmiştir. Bölgenin bu dönemde doğu sınırı olması ve daha önceden coğrafya üzerinde bulunan farklı uygarlık mensuplarının dönemin mevcut iradesi Roma İmparatorluğu'na yaşattığı sıkıntılar ve bunların sonuç ve çözümlenmeleri bu bölümde işlenmiştir. Bu sorunların gerek beşerî gerek siyasi gerekse dinî açıdan oldukları görülmektedir. Roma İmparatorluğu büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda bünyesinde çok fazla inanç sistemi mensuplarını barındırmıştır. Sebasteia'nın Kırk Martiri alt başlığında inançları yüzünden işkence edilen kırk Roma askerinin işlendiğini görmekteyiz. Dönemde yaşanan bu olayın ilk din şehidi "martyr" kavramını ortaya çıkarttığı detaylarıyla bu bölümde işlenmiştir.

Prehistorik Dönem'den Roma Dönemi sonuna kadar Sivas ve çevresinin coğrafi, beşerî, iktisadi, ticari, askerî ve idari dönemlerini ele alan bu eser yüzey araştırmaları, arkeolojik kazılar ve makalelerin incelenmeleri ve konu ile ilgili kaynakların taranması sonucu oluşmuş olup bize geniş bir döneme yayılan bilgileri aktarmaktadır.